

فصل نهم: گزارش حج گزاری ایرانیان

۳۶۹. با کاروان ابراهیم در سال ۱۳۷۱ شمسی، رسول

جعفریان و محمدعلی خسروی، ۱۳۷۱، ۳۵۷ ص، وزیری.

در هشت فصل، گزارشی از کارهای بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت در سال ۱۳۷۱ ش در بردارد. فصل اول با

عنوان «آهنگ راه»، از فعالیت های بعثه قبل از موسم حج سخن می گوید. فصل دوم با عنوان «راویان حضور» از استقرار بعثه مقام معظم رهبری و چگونگی فعالیت هایش در حرمین شریفین و دیدارهای مختلف نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی با افراد و گروه های مختلف گزارش می دهد. فصل سوم از تأثیر روحانیان و هدایت فکری و معنوی زائران یاد می کند. فصل چهارم با عنوان «یاد یاران» که از گسترده ترین فصل های کتاب است، به گزارش آیین ها و اجتماعات می پردازد و فصل پنجم با عنوان «رنگ بی رنگی» حج گزاری مسلمانان را گزارش می کند. فصل ششم از چگونگی اجرای این سفر عظیم الهی و تلاش گسترده سازمان حج و زیارت در سامان دهی آن می گوید و فصل هفتم با عنوان

«در حاشیه حج» کوتاه است و خواندنی. فصل هشتم با عنوان «میقات در آینه» ویژه گفت‌وگوهایی است با متفکران و عالمانی که توفیق زیارت یافته‌اند و در این دیدارها از دریافت‌ها و دیدگاه‌های خود درباره حج و مسائل جهانی سخن گفته‌اند.

۳۷۰. با کاروان صفا: گزارش حج سال ۱۳۸۲، رسول جعفریان، ۱۳۸۳، ۶۰۰ص.

گزارش کمابیش جامعی برای نشان دادن بخشی از تلاش‌ها و کوشش‌ها برای رفاه حجاج است. گزارش عمومی از حج سال ۱۳۸۲ شمسی، شالوده کتاب به شمار می‌رود و خودش برپایه گزارش‌های واحدهای مختلف بعثه مقام معظم رهبری و تلاش نویسنده، استوار است. برخی از منابع تدوین کتاب، مصاحبه و شماری از آنها، برگرفته از روزنامه‌های عربستان و بخشی از آنها، مشاهدات و تحلیل‌های شخصی نویسنده‌اند.

۳۷۱. با کاروان عشق، محمدعلی مهدوی راد و رسول جعفریان، ۱۳۷۲، ۴۳۴ص، وزیری.

گزارشی از ویژگی‌های مختلف آیین حج ۱۳۷۲ش است. پیش‌درآمد کتاب از حریم دوست و حال و هوای زائران در آن دیار سخن می‌گوید و در بخش حج و مسائل فرهنگی، تلاش‌های روحانیان و چگونگی رسالت آنان و اهمیت روشن‌گری را درباره گره‌های فقهی در پرتو واقعیت‌های کنونی برمی‌رسد. حج و مسائل سیاسی، از دیگر بخش‌های کتاب است که گزارشی تحلیلی از نگاه زائران به انقلاب اسلامی، شخصیت حضرت امام و جریان‌های جهان اسلام در بردارد. چگونگی جلوگیری حکومت سعودی از

فصل نهم: گزارش حج‌گزاری ایرانیان ۱۷۱

اجرای آیین برائت از مشرکین، بازتاب‌های این آیین و چگونگی برگزاری آن در سرزمین منا، بخش دیگری از کتاب است. گزارش تفصیلی سمینارها و تجمّع‌ها و گزیده‌ای از گزارش‌های دیدار زائران با نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی و سخنان شخصیت‌های علمی و روحانی و مصاحبه‌ها با شخصیت‌های علمی و فکری، زائران و کسانی که سالیان دراز به دیدار دیار دوست موفق بوده‌اند، از دیگر بخش‌های کتاب به شمار می‌رود که خواننده را با ویژگی‌های معنوی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی آن دیار آشنا خواهد کرد و در فصل پایانی با عنوان «در خدمت زائران»، گزارشی تفصیلی درباره تلاش‌های اجرایی سازمان حج و زیارت در برگزاری حج عرضه می‌کند.

۳۷۲. برگزاری حج در دوره پهلوی، حمیده سلطانی مقدم،
۱۳۹۳، ۱۳۶ ص، رقی.

در این نوشتار نویسنده کوشیده روند شکل‌گیری اداره حج و زیارت را در دوره پهلوی دوم، در دو مقطع زمانی بررسی کند: ابتدا به دهه بیست و سی می‌پردازد که حمله‌داران تنها حاکمان این عرصه

بودند. سپس به دهه چهل اشاره می‌نماید که در آن مدت، وزارت کشور کوشید تا کنترل بیشتری بر این سفر داشته باشد. به همین منظور در سال ۵۱ برگزاری حج به سازمان اوقاف سپرده شد تا تنها دولت در این باره تصمیم‌گیری نماید و پاسخگوی مسائل بی‌شمار آن باشد. بی‌شک، شناسایی مشکلات و موانع برگزاری حج در این دوران و یافتن راه‌حلی برای آنها، از برنامه‌های سازمان اوقاف در این دوره بوده است. همچنین در این نوشتار، اهداف و برنامه‌های دولت و میزان موفقیت در اجرای برنامه‌ها بررسی شده است.

۳۷۳. تاریخ حج گزاری ایرانیان، اسرا دوغان، ۱۳۸۹،
۴۱۸ص، وزیری.

ایرانیان در استفاده از راه‌های رسیدن به مکه بر اثر عقاید مذهبی ویژه‌شان از روزگار امویان به این سو، همواره به مشکلاتی در حج گزاری دچار بوده‌اند که گاه به دلایل سیاسی، سخت‌تر نیز می‌شده است. این کتاب که در سه فصل «حج گزاری ایرانیان تا دوره صفویه»، «حج گزاری ایرانیان دوران صفویه» و «حج گزاری ایرانیان بعد از صفویه»، به بررسی راه‌های مختلف زائران ایرانی بیت‌الحرام به سوی مکه می‌پردازد.

۳۷۴. حج ۲۵: گزارشی از حج گزاری سال ۱۴۲۵ قمری
برابر با سال ۱۳۸۳ شمسی، رضا مختاری، ۱۳۸۴، ۶۹۶ص،
وزیری.

گزارشی از نحوه برگزاری مناسک حج در سال ۱۳۸۳ شمسی (۱۴۲۵ قمری) به شمار می‌رود که نویسنده آن را به شیوه میدانی در سه فصل تهیه و تنظیم کرده است. ماجرای دید و بازدید مسئولان بعثه مقام معظم رهبری و مصاحبه و ملاقات‌ها، سمینارها و سخنرانی آنان در زمان‌های مختلف و چگونگی برگزاری مناسک حج (کوچ به عرفات و وقوف در مشاعر مقدّسه، رمی جمرات، قربانی و برائت از مشرکان)، در بخش نخست گزارش می‌شود. در بخش دوم به فعالیت‌های مختلف بعثه همچون تنظیم کاروان‌ها، اطلاع‌رسانی و تبلیغات اشاره می‌کند و بخش پایانی درباره دیگر کارهای بعثه‌ها و ضرورت‌ها و باید‌های حج در اثبات هلال، خرید سوغات، نحوه بازگشت حاجیان و ولیمه آنان سخن می‌گوید.

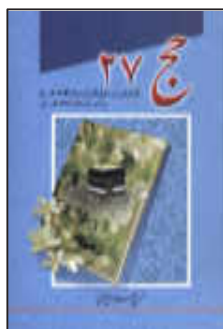
فصل نهم: گزارش حج‌گزاری ایرانیان ۱۷۳

۳۷۵. حج ۲۶: گزارش حج سال ۱۴۲۶ قمری برابر سال ۱۳۸۴ شمسی محمدحسین رجبی، ۱۳۸۶، ۴۸۰ص، وزیری.

گزارشی از حج سال ۱۳۸۴ شمسی (۱۴۲۶ق) است. نویسنده

برپایه حضورش در برنامه‌های مختلف، ستاد خبری بعثه، نشریات بعثه مقام معظم رهبری و با استناد به برخی از روزنامه‌های سعودی و اسناد و مدارک و گزارش عمل‌کرد بخش‌های مختلف بعثه، مجموعه‌ای کامل از همه مراحل و وقایع حج و مقدمات آن، گزارش روزشمار حج ۲۶ و فعالیت معاونت‌ها و واحدهای مختلف بعثه در مکه و مدینه و برگشت از حج عرضه می‌کند.

۳۷۶. حج ۲۷: گزارش حج‌گزاری ایرانیان در موسم حج سال ۱۴۲۷ هجری قمری آذر و دی ۱۳۸۵ شمسی، حسن مهدویان، ۱۳۸۶، ۵۲۵ص، وزیری.

گزارشی از برگزاری مناسک حج ۱۳۸۵ شمسی (۱۴۲۷ق) در شش

بخش است. بخش اول به رخدادهای پیش از سفر می‌پردازد. بخش دوم از مقدمات حج در قالب گزارشی از فعالیت‌های نهادهای مجری امور حج سخن می‌گوید. روزشمار حج ۲۷ عنوان بخش سوم و گفت‌وگو با مسئولان درباره عمل‌کرد بعثه و ستاد در حج ۸۵ شمسی، شنیدنی‌هایی درباره حج در مصاحبه با برخی از شخصیت‌ها و زائران بیت‌الله الحرام و مطالب گوناگون حج ۸۵ و حج‌گزاری ایرانیان، عنوان‌های سه بخش دیگر این گزارش‌شوند. گزارش‌های تصویری برخی از آیین‌ها و دیدارها در پایان کتاب آمده است.

۳۷۷. حج ۲۸: گزارش حج سال ۱۴۲۸ هـ ق، رضا بابایی و
علی اکبر جوانفکر، ۱۳۸۷، ۴۱۶ ص، وزیری.

در پنج بخش گزارشی از چگونگی برگزاری مناسک حج ۱۳۸۶ ش (۱۴۲۸ ق) در بردارد. بخش نخست، ویژگی‌های مهم و برجسته حج ۸۶ را بر می‌شمرد. بخش دوم، گزارش گونه‌ای از فعالیت‌ها و برنامه‌های پیش از حج است. بخش سوم با عنوان «حج ۸۶ در آینه آمار» گزارشی آماری از وضعیت‌ها و موفقیت‌های حج ۸۶ عرضه می‌کند. بخش چهارم، روزشمار (کرنولوژی) حج ۸۶ است و خدمات فرهنگی، اجرایی، بهداشتی، اسکان، حمل‌ونقل و مانند آن‌ها در فصل پنجم کتاب گزارش شده‌اند. این بخش، به تفکیک خدمات بخش‌های مختلف بعثه و سازمان حج را گزارش می‌کند. بخش پایانی کتاب «خواندنی‌ها و اخبار پراکنده» است که اطلاعاتی درباره حج‌گزاری کشورهای دیگر در بردارد. خواننده این فصل، پس از مطالعه این بخش از کتاب می‌تواند به مقایسه واقع‌بینانه‌ای درباره حج کشورهای اسلامی بپردازد.

۳۷۸. حج ۲۹: گزارش حج سال ۱۴۲۹ هـ ق، حجت الله
بیات و سیدحسین اسحاقی، ۱۳۸۸، ۵۹۸ ص، وزیری.

گزارشی از برگزاری مراسم حج ۱۳۸۷ شمسی (۱۴۲۹ ق) در هفت فصل در بردارد: فصل اول به فعالیت‌های پیش از سفر حج به ویژه هفته حج می‌پردازد و در این باره بیشتر به ایران معطوف است. فصل دوم گزارش بازتاب تلاش‌های معاونت‌ها، مدیریت و واحدهای بعثه مقام معظم رهبری و ارزیابی عمل‌کرد آنها را در بردارد. فصل سوم از عمل‌کرد و چگونگی حج‌گزاری و مخاطبان حج، کاروان‌ها و زائران گزارش می‌دهد. فصل

فصل نهم: گزارش حج‌گزاری ایرانیان ۱۷۵

چهارم، به بازنمایی هم‌کاری‌های سازمان‌ها و نهادهایی می‌پردازد که در تدارک و سازمان‌دهی عملیات بزرگ حج سهیم بوده‌اند. فصل پنجم از تمهیدات، کارها و برنامه‌های فرهنگی و اجرایی کشور عربستان برای برگزاری حج ۱۴۲۹ قمری سخن می‌گوید و فصل آخر چگونگی حج‌گزاری، آمار و اخبار حاجیان دیگر کشورهای جهان را منعکس می‌کند.

۳۷۹ . حج ۳۰: گزارشی از حج‌گزاری سال ۱۴۳۰ ه.ق. برابر با سال ۱۳۸۸ ه. ش.، سید جواد ورعی و جواد منصوری، ۱۳۹۰، ۲۲۶ ص، وزیری.

گزارشی از برگزاری آیین حج ۱۴۳۰ قمری (۱۳۸۸ خورشیدی)

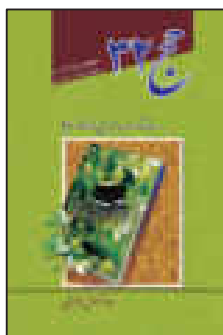
است. این نوشتار، کارهای آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، عبادی، سیاسی و اجرایی بعثه جمهوری اسلامی ایران را پیش از آغاز آن موسم تا پس از بازگشت حاجیان بیت‌الله الحرام به ایران گزارش می‌کند. این کتاب بر اساس موضوعات نه‌ترتیب‌زمانی گزارش و بسا روی‌دادی پس از حج انجام‌گرفته، اما به همین سبب در جای‌گاه موضوعی خود قرار گرفته است. افزون بر این، به دیگر روی‌دادهای هم‌سو با حج‌گزاری ایرانیان در آن هنگامه بزرگ می‌پردازد. این گزارش در پنج‌بخش با این‌عنوان‌ها عرضه شده است: درگاه حج‌سیام؛ برنامه‌ها و کارهای بعثه مقام معظم رهبری؛ حج‌گزاران؛ سازمانها و نهادهای همکار؛ کارهای عربستان.

۳۸۰ . حج ۳۱: گزارشی از حج‌گزاری سال ۱۴۳۱ قمری برابر با ۱۳۸۹ شمسی، به کوشش یعقوب توکلی، ۱۳۹۴، ۳۰۰ ص، وزیری.

گزارشی از حج‌گزاری ایرانیان در سال ۱۴۳۱ قمری (۱۳۸۹)

شمسی) است. در این کتاب که در پی سلسله گزارشات سالیانه‌ای به نام کتاب حج نگاشته شده، تلاش شده است تا با نگاهی از منظر ثبت وقایع و تأکید بر تاریخی نمودن عناصر مختلف و بیان حس و حال و معنویت حاکم به فضای اعمال حج به بیان فعالیتهای مدیریت امور حج و زیارت کشور جمهوری اسلامی بپردازد. نویسنده در این نوشتار، تلاش نموده تا تلاش‌ها و فعالیت‌های مسئولین حج جمهوری اسلامی چه در بعثه مقام معظم رهبری و چه در سازمان حج و زیارت را حتی الامکان گزارش و ثبت نماید.

۳۸۱. حج ۳۲؛ حج گزاری سال ۱۴۳۲ ق. برابر با سال ۱۳۹۰ ش.: روزشمار سفر به سرزمین رازها و رمزها، عبدالرسول هاجری، ۱۳۹۴، ۸۶۷ص، وزیری.

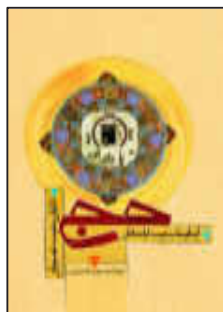
گزارشی از روند حج گزاری سال ۱۴۳۲ قمری/۱۳۹۰ شمسی است. نویسنده گزارش خود را در یک مقدمه، پنج فصل، اختتامیه و ملحقات، تنظیم کرده است. در فصل اول کتاب، به تحلیل و تبیین مطالبات رهبری در دیدار با حجاج و کارگزاران حج و اخبار و گزارش‌های خبری درباره هفته حج و پیش از عزیمت زائران به عربستان پرداخته شده است. فصل دوم به وقایع‌نگاری روزانه حج ۹۰ اختصاص دارد. فصل سوم درباره گزارش گفت‌وگو با گروهی از صاحب‌نظران، پیش‌کسوتان، مدیران و کارگزاران حج و آشنایی با دیدگاه‌های آنان است. فصل چهارم آشنایی با حجم عظیم فعالیت‌های آشکار و پنهان ستاد حج جمهوری اسلامی ایران، برای برگزاری حجی آرام و مطلوب است. در فصل پنجم، با بازنگری در عملیات، عناصر و مؤلفه‌های حج، به مهم‌ترین آسیب‌ها و راهکارهای برون‌رفت از آنها پرداخته شده است.

۳۸۲. حج ۳۳: گزارش حج سال ۱۴۳۳ هـ. ق.
۱۳۹۱ هـ.، سیدمهدی علیزاده موسوی، ۱۳۹۲، ۳۹۶ ص،
وزیری.

بعثه مقام معظم رهبری، مراسم هر ساله حج را به صورت اختصاصی مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌دهد و در قالب گزارشی مشروح و مقرون به تبیین اوضاع و احوال زمان حج، شناسنامه‌ای برای حج هر سال تهیه می‌کند، تا هم کارنامه حج آن سال به تصویر کشیده شود و هم با تبیین نوآوری‌ها، مشکلات و محدودیت‌های آن سال، چراغی فراسوی راه آیندگان در انجام هرچه بهتر حج باشد. به همین سبب این گزار، گزارشی از روند حج‌گزاری سال ۱۴۳۳ قمری/۱۳۹۱ شمسی است و کوشیده است تا آینه‌ای جهت انعکاس ابعاد و زوایای مختلف حج در این سال باشد.

نویسنده گزارش خود را در ده فصل تنظیم کرده و ذیل این عناوین آورده است: آرمان‌ها و اهداف حج ۱۴۳۳ در کلام و پیام مقام معظم رهبری؛ اوضاع جهان اسلام و منطقه در آستان حج ۱۴۳۳؛ فعالیت‌های فرهنگی؛ فعالیت‌های تبلیغاتی؛ دیپلماسی حج؛ دیدارها؛ نظارت و بازرسی؛ حج و رسانه؛ حج در آینه آمار؛ ختامه مسک.

۳۸۳. حج: از سقوط حکومت ایلخانان تا پایان حکومت تیموریان، مهناز موسوی مقدم تربتی، ۱۳۹۳، ۲۴۰ ص،
وزیری.

این پژوهش درباره مسائل مربوط به حج، از زمان سقوط حکومت ایلخانی تا پایان دوره تیموری است. نویسنده با بررسی چگونگی برگزاری حج و مسائل مربوط به آن، سعی کرده به این پرسش‌ها پاسخ بدهد: الف) عملکرد

حکومت‌های قرن هشتم هجری و تیموریان در زمینه حج چگونه بوده است؟ (ب) اهتمام به حج تا چه اندازه در مشروعیت سیاسی و کسب منافع اقتصادی و اجتماعی حکومت‌ها مؤثر بوده است؟ (ج) مناسبات حکومت‌های مستقر در ایران با سایر حکومت‌ها، همچون ممالیک، چه تأثیری بر مسئله حج داشته است؟ (د) تشکیلات و امور اجرایی حج چگونه بوده است؟ (ه) چه موانعی در امر برگزاری فریضه حج وجود داشته است.

۳۸۴. حج گزاری ایرانیان به روایت اسناد عثمانی و قاجاری،

اسرا دوغان و مه‌ری آریانفر، ۱۳۹۳، ۵۰۸ص، وزیرى.

این مجموعه شامل بخشی از اسناد موجود در آرشیوهای ترکیه و ایران در خصوص حج و حج گزاری ایرانیان در قرون ۱۳ و ۱۴ هـ ق و بیانگر روابط سیاسی، فرهنگی و اقتصادی مرتبط با دو دولت می‌باشد که تصویری مستند و واقعی از روند حج گزاری ایرانیان را به خواننده نشان می‌دهد. خانم «اسرا دوغان» اهل ترکیه این اسناد را از ترکی به فارسی ترجمه کرده است.

۳۸۵. سیمای حج در سال ۷۰ شمسی، مرتضی سرهنگی،

تهیه و تنظیم حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و

زیارت، گروه کتاب حج (نویسندگان همکار: عبدالله گیویان،

هدایت‌الله بهبودی)، تهران، حوزه نمایندگی ولی فقیه در

امور حج و زیارت، ۱۳۷۱، ۳۹۶ص، وزیرى.

گزارش حج ۱۳۷۰ شمسی را در بردارد. چون نخستین حج گزاری ایرانیان پس از ارتحال حضرت امام خمینی پس از سه سال ممنوعیت ورود زائران ایرانی به آیین حج تحقق یافت که این کتاب گزارشی از کارهای روزانه بعثه مقام معظم

رهبری در این زمینه است.

این مجموعه، از حکم مقام معظم رهبری به مرحوم حاج احمد آقا خمینی، برای سرپرستی حجاج ایرانی آغاز می‌شود و به عرضه گزارش جناب آقای ری شهری به مقام معظم رهبری پس از بازگشت از حج، پایان می‌پذیرد. پیام مقام معظم رهبری درباره مراسم براثت از مشرکان، نیز به کتاب پیوسته است.

۳۸۶. مناسبات ایرانیان با حجاز در دوره‌های مختلف تاریخ

اسلامی، سید محمود سامانی، ۱۳۹۳، ۲۵۲ ص، وزیری.

مناسبات ایرانیان با حجاز، در دوره‌های مختلف اسلامی، یکی از موضوع‌های قابل اعتنا برای بررسی و تحقیق است که هر دوره‌ای

از آن، به بررسی و تأمل جداگانه‌ای نیاز دارد. تاکنون تنها برخی دوره‌ها شناسانده شده و بیشتر کارهای انجام شده ناظر به روابط ایران و عربستان در دوران معاصر است. تحقیق و بررسی درباره مناسبات دولت‌ها با حجاز و اثرگذاری آنها بر تحولات سیاسی و اجتماعی، به ویژه حج‌گزاری و خدمات در حرمین شریفین که بخشی از تاریخ بلند اسلام را به خود اختصاص داده است، تألیف چنین نوشتارهایی را توجیه‌پذیر می‌کند.

۳۸۷. همراه با حج ۸۱ شمسی، حوزه نمایندگی ولی فقیه

در حج و زیارت، ۱۳۸۱، ۳۰۴ ص، رقی.

مطالبی درباره برخی از امور اجرایی حج در بردارد. در این کتاب پس از معرفی تشکیلات سازمان حج و زیارت و وظایف قانونی

این سازمان، نهادها و ستادهای مجری امر حج را در ایران و عربستان، درباره شیوه ثبت نام متقاضیان سفر حج توضیح می‌دهد و به نقش و اهمیت آموزش حجاج و

مجریان آیین حج اشاره می‌کند و به مطالبی درباره این موضوعات می‌پردازد: هزینه سفر حج ۱۳۸۱ شمسی، فراخوان زائران حج ۱۳۸۱، جایگاه نظارت و ارزش‌یابی در حج، نقش رایانه در حج، سیر تحول در تأمین مسکن حجاج ایرانی، بهداشت و درمان در سفر حج، حمل و نقل هوایی و زمینی حجاج، هشدارهای انتظامی درباره مواد مخدر، مسائل ارتباط تلفنی حجاج ایرانی، لوازم انفرادی حجاج، ارز و خرید سوغات و سخنی چند با کارگزاران و زائران حج آن سال.